SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 117. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JUNE 21, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 21-го ЧЕРВНЯ 1991 Ч. 117. РІК XCVIII.

Американський Архиєпископ пише про Владику В. Стернюка

Балтимор (В. Сушко). — Під наголовком „Поділяючи свідчення віри і свободи" римо-католицький Архиєпископ найстаршої в Америці Балтиморської архидієцезії, Вілліям Г. Кілер, згадує у своїй тижневій рубриці в газетному офіціозі його архиєпархії „Кетолік Рівю" з 5-го червня, про свою стрічу з Львівським Митрополитом Архиєпископом Володимиром Стернюком в українській католицькій церкві св. Михаїла в Балтиморі 19-го травня, ц. р.

Владика В. Стернюк у своїй поворотній дорозі з Еммітсбургу в Меріленді, де він отримав почесний докторат від католицького коледжу св. Марії, завітав до громади в Балтиморі і тут удлив благословення нової церкви, як і відправив Архиєрейську Святу Літургію.

Цю торжественну відправу звеличав своєю присутністю Архиєпископ Кілер, який прибув до церкви, щоби особисто привітати Владику В. Стернюка. Його стріча з Владикою Стернюком була особливо зворушливою для всіх присутніх. „Він обняв мене, а опісля ми оба, рука в руку, спільно виходили в процесії із церкви до церковної залі, де парох, о. Юрій Маркевич, зробив усе можливе, щоби ми чулися як у себе вдома", — пише Архиєпископ Кілер в згаданому газетному офіціозі.

Архиєпископ Кілер називає Владику Стернюка „велетнем в історії цього століття". Він, в'язень ради Христа в комуністичних тюрмах, а після звільнення, працюючи чорноробом на різних працях, ні на хвилину не залишив своєї Церкви, свідчив свою вірність їй і неустрашимо провадив нею мимо усіх переслідувань. Це його свідчення зобов'язує нас тут у вільному світі, закінчує Архиєпископ Кілер свою статтю, подвоїти нашу поміч Церкві звільненій з комуністичного ярма. В часі Великоднього посту, додає він, ми зібрали в Балтиморській архиєпархії 77,000 дол. на ту ціль.

ФЕСТИВАЛЬ В БАЛТИМОРІ

Балтимор. — Тут 29-го—30-го червня в міській фестивальній залі на розі Вест Пратт і Шарп вулиць відбудеться Український Фестиваль. Він продовжиться від 12-ої полудня до 7-ої години вечора. За інформаціями і для реєстрації виставок слід писати: Andrew Chorney, 1727 Wycliffe Ave., Baltimore, Md. 21234; Tel.: (301) 882-9422.

Університет Вейн шукає зв'язків з Україною

Дітройт. — Як повідомляють зі стейтового університету Вейн, в понеділок, 17-го червня, виїхали до Чехо-Словаччини і в Україну д-р Реймонд М. Генік, директор центру для розвитку малих підприємств Вейн університету, і Віра Андрушків, викладач слов'янських мов і літератур в цьому університеті.

Двотижневі відвідини в Чехо-Словаччині і в Україні є частиною розбудови взаємовідносин поміж Вейн університетом і країнами Східньої Европи у зв'язку з останніми економічними та політичними перемінами, — заявив ректор цього університету, Вілліям Г. Волц.

В Чехо-Словаччині представники Вейн університету відвідають ці університети, з якими вже в грудні нав'язано контакти.

Україну, конкретно Львів, відвідають вони на запрошення д-ра Віктора Пинзеника із Інституту Менаджменту при Львівському Університеті, щоб перевести розмови у справі постійних зв'язків і семінару на тему малих підприємств і фінансового мнраджменту. Відтак представники Вейн університету поїдуть також у Київ, де будуть в цих самих справах гостями Київського Технологічного Інституту.

ПАМ'ЯТНИК ДИВІЗІЙНИКАМ ПІД БРОДАМИ ВИСАДИЛИ В ПОВІТРЯ

Торонто (СКВУ). — Президія Секретаріяту СКВУ інформує, на підставі отриманої інформації з України, підтвердженої Українською Центральною Інформаційною Службою (УЦІС) в Лондоні, що у вівторок, 18-го червня, о год. 4-ій ранком невідомі особи висадили в повітря пам'ятник дивізійникам під Бродами, який був урочисто посвячений 26-го травня цього року. Сила експлозії була така велика, що із 50 хат розташованих поблизу, вилетіли шиби, а самі будинки були пошкоджені.

Пам'ятник був поставлений і посвячений при великій участі народу і колишніх членів І УД УНА в селі Ясенів коло Бродів, на полях де 47 років тому існували завзяті бої української дивізії „Галичина" з комуно-большевицьким полчищами. Помимо того, що пам'ятник був подуманий, як відзначення усіх вояків-українців, які загинули у Другій світовій війні на полях Брідщини, комуністична пропаганда не взяла цього факту до уваги і повела нагінку проти факту поставлення пам'ятника в „Радянській Україні" та інших газетах.

У акті посвячення пам'ятника брало участь понад 15,000 громадян, цілий ряд священиків, делегація 53-ох дивізійників, учасників боїв у брідському оточенні, які попали в совєтський полон, відсиділи по 10 й більше років в таборах смерти.

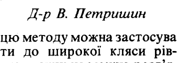
Службу Божу за поляглих відслужили священики Української Греко-Католицької і Православної Церков. Крім дивізійників промовляли на урочистості народний депутат України з Бродів Дмитро Чобіт і голова Дрогобицької Міської Ради Мирослав Глобуш. Управу Б-ва колишніх вояків І УД УНА репрезентував колишній десятник дивізії „Галичина" й учасник боїв під Бродами Володимир Молодецький з Торонто, який вітав учасників не тільки від дивізійної братії, але також від СКВУ.

Ініціятива побудови пам'ятника і завершення його будови належить Студентському Братству міста Львова під головуванням Андрія Винничука. Мистець-скульптор Валерій Потюк виготовив пам'ятник без жодної винагороди.

Д-р В. Петришин повернувся з наукової поїздки по Україні

Ню Йорк. — На запрошення кількох інститутів в Києві і у Львові д-р Володимир Петришин, професор Ратгерського університету в Ню Бранзвику, Н. Дж., виголосив серію доповідей базованих на найновіших результатах із своєї математичної теорії А — властивих операторів, яка стала частиною сучасної математичної науки.

І так 14-го травня на Вченій Раді Інституту Математики Української Академії Наук в Києві д-р Петришин виголосив свою головну доповідь на тему: „Топологічна метода для щільно означеного А — властивого оператора і його застосування до розв'язок квазілінійних абстрактних і диференціяльних рівнянь". В цій доповіді було доказано, що

Д-р В. Петришин

цю методу можна застосувати до широкої кляси рівнянь, яких не можна розв'язати іншими існуючими методами.

На запрошення д-ра Михайла Згуровського, проректора КПІ, д-р Петришин дав для професорів і старших студентів тритижневий курс на тему „Основи теорії А — властивих операторів і їі застосування до різних проблем в математиці, механіці, елястиці і інших ділянках". Курс викликав живе зацікавлення учасників.

Перебуваючи у Львові в перший тиждень червня д-р Петришин і його дружина Аркадія мали нагоду бути гостями в домі академіка Ігоря Юхновського, провідника опозиції у Верховній Раді України, і тому була змога обговорити політичні проблеми, зв'язані з державним суверенітетом України. Д-р Юрій Рудавський, ректор ЛПІ, був господарем д-ра Петришина, коли він виголосив дві доповіді про застосування А — властивого оператора до звичайних і зрізничкованих диференціяльних рівнянь.

НОВИЙ УСТРІЙ У МОЛДОВІ

Кишинів (Постфактум). — Парлямент Молдови прийняв закон „Про основи місцевого самоуправління", згідно з яким на території республіки вводиться нова система адміністративно-територіяльного устрою. Замість 55 районових і міських рад створюються сім повітів у сільській місцевості та дві муніципії у великих містах. Для управління повітами створюють ся префектури, якими керуватимуть префекти і примарі, призначені парляментом.

СІМ РЕСПУБЛІК СССР ПРИЙНЯЛИ ПРОЄКТ СОЮЗНОГО ДОГОВОРУ

Москва. — Агентство Ассошієйтед Пресс інформує, що під час чергової зустрічі представників сімох республік з президентом СССР Михайлом Горбачовим, при сутні обговорювали проєкт нового союзного договору і погодилися прийняти його у принципі та передати на обговорення і одобрення республіканських верховних рад.

Прийняття цього нового документу вважається історичною подією, яка, на дум ку багатьох теперішніх кремлівських керівників, може перейти до історії СССР як документ великої об'єднуючої вартости. Донедавна існувала загроза, що Кремль настоюватиме на підписанні, чи поновленні давнього документу з 1922 року, на чому настоювала Комуністична партія СССР, кажучи, що це, мовляв, розв'яже всі інші економічні й політичні кризи викликані політикою перебудови і спроб демократизації.

Дев'ять, з усіх 15 республік, погодилися підписати договір із союзним урядом і залишитися у федерації з Москвою, на базі суверенітету проголошеного ними скоріше. Що станеться із шістьма республіками, які або вже проголосили свою незалежність від Москви, або плянують це зробити, тяжко сказати. Політичні аналітики кажуть, що Москва ніколи не погодиться добровільно з ідеєю виходу деяких республік із Союзу, принаймні до часу поки вона розпоряджає великою мілітарною і поліційною силою.

Покищо розглянути союзний договір погодилися: Російська федерація, Україна, Казахстан, Азербайджан, Туркестан і Киргизія. Таджикістан і Узбекістан правдоподібно пристануть до цієї групи, але їхніх представників на згаданих нарадах не було. Існує непорозуміння в багатьох справах і може тому договір був посланий до верховних рад для узгіднення. Наприклад, Росія і Україна не погоджуються, щоб союзний уряд збирав в республіках податки. Борис Єльцин і Леонід Кравчук вважають, що союзний уряд, який виконуватиме ролю посередника, повинен бути фінансований з долини до гори. М. Горбачов настоює, щоб ради республік закінчили дебати над проєктом за два тижні; республіканські уряди натомість кажуть, що вони мусять взяти до уваги також місцеві побажання і пропозиції.

Незалежне агенство „Інтерфакс" інформує, що у деяких республіках парляменти працюють над прийняттям конституції і лише після цього вони будуть готові до підписування договору. Опісля мали б відбутися всесоюзні вибори президента і депутатів до Верховної Ради СССР. Якщо Горбачов рішиться кандидувати — це буде його перша спроба у публічних виборах.

Існує також спротив не тільки до самого договору, але також до системи. Демократичні партії домагаються свобідних багато партійних виборів, вважаючи, що Комуністична партія силою і різними маніпуляціями перебрала домінацію над іншими. Об'єднання „Демократична Росія", Український Народний Рух, профспілковий рух в Кузбасі, Білоруський народний фронт і багато малих політичних партій, закликають до „розмонтовання" Совєтського Союзу і створення на його руїнах самостійних республік, — інформує „Інтерфакс".

У СВІТІ

ІСНУЄ ВЕЛИКА ймовірність, що Совєтський Союз цього літа збере рекордово низький врожай зернових культур. Офіційні совєтські чинники головною причиною вважають посуху, тим часом відомо, що в країні невистачає запасних частин до техніки і бензини. А також ні для кого не є секретом, що сільське господарство совєтів взагалі перебуває в стані руїни. Не зважаючи на це, уряд замість перевести глибокі реформи і приватизувати землю, вдається до старих „командних" метoдів. Нещодавно прем'єр-міністер Валентин Павлов, закликаючи до „битви за врожай", сказав буквально таке: „Ми повинні за всяку ціну перемогти. Навіть якщо для цього треба буде тимчасово закрити ряд підприємств і перекинути робітників на село".

У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕХОДОМ польської економіки на ринковий модель, прем'єр-міністер Польщі Ян Кшиштоф Белецький дістав на розгляд програми від двох західних автомобільних фірм, Дженерал моторс, ЗСА, і „Фіат", Італія. Вони готові вирятувати від банкрутства польську компанію ФСО, яка виробляє авта „Польонез" і „1500". Шведська летунська компанія „Лінісфлюг" вирішила інвестувати капітал в розвиток повітряного зв'язку Польщі з сусідніми країнами, а також допомогти польській летунській кампанії „Льот" поліпшити обслуговування внутрішніх повітряних ліній.

ХОЧ ДО ЗУСТРІЧІ керівників країн „великої сімки" в Лондоні залишилося менше місяця, становище Токіо далі контрастує з позиціями інших учасників зустрічі: Японія твердо стоїть на своєму небажанні надавати допомогу Совєтському Союзові доки не буде позитивно розв'язано питання повернення совєтами двох островів у Курильському архіпелазі.

ЕСТОНСЬКІ УРЯДОВІ засоби інформації повідомили про можливий у найближчі тижні державний переворот в Естонії. У його висліді до влади може прийти Комітет національного порятунку. Цей комітет створено „інтерфронтівцями", яких в Естонії називають „п'ятою колоною Кремля".

У ВІВТОРОК, 18-го червня, на пресовій конференції редакційні працівники газети „Ізвєстія" заявили про свій намір розпочати страйк, якщо не буде звільнено двох керівників — Ніколая Єфімова і Владіміра Сєврука. Без найменших обґрунтувань, самочинно, їх призначив на редакторські посади голова Верховної Ради СССР Анатолій Лук'янов, оскільки „Ізвєстія" офіційно залишається органом Верховної Ради.

В ПОНЕДІЛОК, 17-го червня, в Ужгороді, Закарпаття, відбулася нарада робітничих страйкових комітетів, а також студентського страйкому Ужгородського Університету. Прийнято рішення увійти в єдину структуру Всеукраїнського Об'єднання Страйкових Комітетів (ВОСК). Створення ВОСК означає, що робітничий рух в Україні більше не перебуває під владою комуністів.

В НЕДІЛЮ, 16-го червня, в Києві у Спілці Письменників України відбулася наукова конференція, присвячена 100-річчю з дня народження засновника Організації Українських Націоналістів Євгена Коновальця. Після конференції в центрі міста відбулася демонстрація, в якій взяло участь близько 2,000 осіб. Її учасники пройшли Хрещатиком до пам'ятника Тараса Шевченка і там хвилиною мовчання вшанували пам'ять усіх полеглих за волю України.

В БЕРЛІНІ ВІДБУЛАСЬ ЕВРОПЕЙСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ БЕЗПЕКИ

Берлін, Німеччина. — Чисельні пресові агентства і кореспонденти інформують, що в середу і четвер, 19-го і 20-го червня там відбулась европейська конференція для справ безпеки і співробітництва з участю міністрів закордонних справ 35-ох країн Европи, З'єднаних Стейтів і Канади.

Головним питанням у програмі конференції були справи бурхливих подій в Югославії, покликання до життя спеціяльної комісії, яка повинна зайнятись гаменням внутрішніх конфліктів в Европі. Окрему комісію було створено для студій економічного розвитку і для збалянсування економічних структур на цілому европейському обширі.

Засідання конференції відкрив міністер закордонних справ Німеччини Ганс Дітріх Геншер. Він звернувся з проханням розглянути прохання Албанії про прийняття її у склад европейської спільноти. Цю справу було одноголосно одобрено і Албанія стала 35-им членом европейської безпеки і співробітництва. Очевидно, Албанія, як також інші східньоевропейські народи, які відносно недавно позбулися в себе комуністичних тоталітарних режимів, буде змушена діяти на підставі статуту европейської спільноти і поробити в себе значні зміни політичного і економічного характеру. Справи демократії і пошанування прав людини, вільна еміграція і виміна людьми та ідеями були окремо наголошені учасниками.

В характері спостерігачів в конференції перший раз брали участь представники Прибалтійських країн — Литви, Латвії і Естонії. Їм було дано змогу виступити з апелем і проханням до европейських країн підтримати їхні аспірації до незалежности. В середу вечором делегація балтійців відбула зустріч з державним секретарем ЗСА Джеймсом Бейкером. Як інформує агентство Ассошієйтед Пресс, Дж. Бейкер висловив надію, що республіки Прибалтики скоро зможуть стати повноправними членами европейської спільноти.

Міністер закордонних справ СССР Александер Безсмертних натомість відмовився прийняти балтійську делегацію, а його помічники заявили кореспондентам, що всякі переговори з представниками республік в Берліні, чи взагалі поза СССР є виключеним, а А. Безсмертних може зустрінтись з ними тільки в Москві. Напруження між прибалтійськими республіками і союзним урядом СССР викликають, очевидно, турботу в багатьох европейців, зокрема французів, німців та інших.

Кореспондент совєтського пресового агентства ТАСС інформує, що на пресовій конференції в четвер, тобто 20-го червня, виступали представники міністерства закордонних справ України і Білорусії. Вони беруть участь у складі загальносоюзної делегації. В більшості вони говорили про свої економічні структури і про наслідки атомової катастрофи в Чорнобилі, які, мовляв, ворожі до СССР сили намагаються використати по своєму.

Кореспондент газети „Вашінгтон Пост" Дейвид Гофман повідомляє, що Дж. Бейкер дав до зрозуміння колишнім комуністичним країнам, що ЗСА і Західня Европа не залишать їх на поталу долі і заявив, що Вашінгтон і його союзники хочуть створити „евро-атлантійську спільноту", яка простягатиметься від Ванкуверу в Канаді до Владивостоку в СССР. Цей грандіозний плян менш-більш вирівняв би різниці життєвого рівня в різних країнах світу. Він однак дав до зрозуміння, що ЗСА покищо не плянують виділяти великих сум на підтримку совєтської економіки, а керівники СССР повинні ще багато попрацювати, щоб принаймні дещо наблизити їхню систему до західньої.

В АМЕРИЦІ

У СЕНАТІ ПОЧАЛИСЯ ПЕРЕСЛУХАННЯ у справі участи жінок в бойових діях американських збройних сил. Згідно з існуючим законом, командування військово-морської фльоти, військово-повітряних сил і корпусу морської піхоти забороняють жінкам брати участь у боях. Командування сухопутних сил не має на це законної підстави, але згідно з неписаним правилом, жінки, які служать в армії, також не беруть участи в бойових діях. У травні Палата Репрезентантів схвалила резолюцію, яка дозволяє жінкам-військовослужбовцям військово-повітряних сил і військово-морських сил брати участь у боях. Ця резолюція вміщена в законопроект про бюджет Пентагону на 1992-ий фінансовий рік. У вівторок до обговорення цієї справи приступив Сенат. Виступаючи на переслуханнях, асистент секретаря Департаменту оборони Кристофер Джен, адмірал Френк Келсо, генерал Меррил МекПік і начальник штабу військово-повітряних сил Карл Вуоно погодилися з тим, що жінки можуть брати участь в боях, бо їх підготова не уступає підготові чоловіків. Кожний з ораторів твердив, що нема ніяких підстав забороняти жінкам воювати нарівні з чоловіками.

У ВІВТОРОК, 18-ГО ЧЕРВНЯ, з Кейп Канаверал на Фльориді була запущена невелика ракета „Проспектор", призначена для проведення наукових досліджень. За 25 секунд після старту вийшли з ладу маневрові двигуни ракети-носія і „Проспектор" почав падати на Землю. На команду комп'ютера, вміщеного на покладі, ракета сама себе знищила і її горючі частини впали в Атлантичний океан.

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ЗСА ДЖЕЙМС БЕЙКЕР на запрошення міністра закордонних справ Німеччини прибув у місто Галле, де народився Ганс-Дітріх Геншер. Галле — центр хемічної промисловости колишньої Східньої Німеччини — опинився в центрі нинішнього економічного спаду, який охопив п'ять східніх земель Німеччини. Спад викликаний багатьма причинами. Зокрема, місцева промисловість не в стані конкурувати з розвинутою індустрією західніх земель. Галле і прилеглі до міста райони охоплені безробіттям. „Ми знаємо ваші проблеми, — сказав Дж. Бейкер, звертаючись до мешканців міста. — Ми знаємо, що робить для вас уряд канцлера Коля. І ми зі свого боку підтримуємо американські компанії, які вкладають гроші у п'ять східніх земель".

РАНКОМ МИНУЛОГО ПОНЕДІЛКА легкий землетрус налякав громадян трьох північносхідніх стейтів ЗСА — Ню Йорк, Коннектикат і Массачусетс — але жодних матеріяльних пошкоджень чи поранень не було. Землетрус, центр котрого був 40 миль на захід від Олбані, за скалею Ріхтера вказував 3.9, а за помірами Вестонської обсерваторії, Бостонського коледжу вказував 4.4. Землетрус тривав тільки 10 секунд, а його засяг був 120 до 150 миль.

МАЛЕНЬКА УКРАЇНА В ҐАРДЕН СТЕЙТІ

Виступає танцювальна група „Сопілка" з Веґревіллу, Канада.
(фото: ред. Рома Гадзевич, „Український Тижневик")

Голмдел, Н. Дж. (Галина Колесса). — Ґарден Стейт Артс Центр відіграє важливу ролю в житті різних етнічних груп ЗСА. Кожної весни і осені тут проходять фестивалі народів, міняючи щосуботи свою національну приналежність. І щосуботи цей клаптик землі оновлюється, прибираючи інше етнічне обличчя, іншу естетичну традицію і духову атмосферу, перетворюючись то в маленьку Італію, то в Німеччину, то в Еспанію...

В суботу, 15-го червня, територія Артс Центру стала маленькою Україною. Звучала українська мова, панував український фольклор, вражали різноманітністю і оригінальністю творів українського мистецтва, вабили українські страви. Кожний міг знайти для себе багато цікавого, бо вибирати справді було з чого.

Ранкова програма, яка включала спортові змагання з відбиванки та копаного м'яча під керівництвом Омеляна Твардовського, аматорські виступи таких колективів, як ансамбль „ Іка", танцювальні групи „Черемош", „Запоріжжя", школи Роми Прийми-Богачевської, танцювальна група О. Дамчук, дитяча школа бандуристів церкви св. Юра в Ню Йорку. Крім колективів, в цій програмі брали участь і окремі особи — бандурист Роман Левицький і „чарівник" Михайло Мельник. Ранішньою програмою провадили Тирса Павляк і Нестор Голинський.

Та особливої уваги заслуговувала головна концертова програма, що відбулася по полудні на сцені амфітеатру. В ролі конферансьє виступив співак кабаретного стилю Алекс Голуб, який з легкістю та гумором провадив концерт, виступаючи також і в сольних номерах з популярними піснями.

З ентузіязмом слухачі і глядачі сприйняли виступ чоловічого вокального квартету з України „Явір", вже добре відомого українській публіці з концертового турне по Північній Америці. Цей ансамбль завоював ве-

(Закінчення на стор. 3)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Мировий договір Польщі й Німеччини

Підписання 17-го червня 1991 року польсько-німецького договору про мир і співпрацю на базі теперішніх кордонів з облегшенням взаємної комунікації та рішенням переводити в майбутньому періодичні зустрічі лідерів обох країн — це ще один доказ на правильність староримської правди: „Часи зміняються і ми зміняємось з ними". У всесвітній історії нема такого, як вічна приязнь чи вічна ворожнеча. Характер міждержавних взаємин залежить від кожночасної коньюнктури, від змінливих інтересів сусідських країн і народів та від свідомости, що треба ладнати суперечки у переговорах з очима на компроміс. Нещастям кожного народу є війна.

Сусіди Німеччини зазнали великого горя від німецького мілітаризму та імперіялізму, який процвітав однаково за династії Гогенцолернів, як за Третього райху Адольфа Гітлера. Але всі речі творять люди і від людей залежить, як розв'язувати найважчі проблеми. Німеччина у минулому і цьому сторіччі тричі неспровокована переводила наїзд на Францію — у 1870, 1914 і 1940 роках. За кожним разом торощила Францію. Але прийшов до влади у Франції Шарль де Ґоль і в Німеччині Конрад Аденауер — й вони замирилися, і по нинішній день Німеччина і Франція є членами Північно-Атлантійського Оборонного Пакту (НАТО). Польща страшенне натерпілася від цього ж німецького мілітаризму й імперіялізму, які Гітлер ще скріпив диковинною теорією про вищість нордійської раси, репрезентантом якої є німецький нарід. Живе ще чимало українців, які переживали жах Другої світової війни з наїздом німців на Польщу 1-го вересня 1939 року. Але часи змінилися й люди. „Історія є вчителькою життя" — каже інша мудра староримська приповідка. Німеччина остаточно програла і Першу і другу світові війни. І ця наука не пішла в ліс. Коли після провалу Берлінського муру ганьби автоматично виринула проблема з'єднання двох частин поділеної Німеччини — її сусіди плюс Совєтський Союз боялися відродження мілітаризму у могутній 90-мільйоновій Німеччині. Канцлер Гельмут Коль підписав договір, що ґарантував мирний характер з'єднаної Німеччини: ще більшу ґарантію давав факт, що психіка сучасних німців зовсім інша, як була в їхніх дідів. І коли Совєтський Союз під проводом Міхаїла Ґорбачова спершу противився дальшому членству з'єднаної Німеччини в НАТО, то Польща і Мадярщина зразу же поставилися прихильно до цієї концепції. Вони правильно зрозуміли, що саме в рамках НАТО нема можливости, щоби відродився німецький мілітаризм та імперіялізм, бо сучасні німці думають іншими категоріями. Вони перевірили, що немудро було включати силою у свої кордони французьку Альзацію й Льотаринґію та польський Шлеськ і Поморя, бо страшенно дорого німці заплатили за ту помилку.

І коли хтось з українців страшить земляків польським мілітаризмом і імперіялізмом, польським апетитом на Львів і Вільнюс, то не розуміє, що часи зміняються і люди з ними зміняються. Минулося у сучасному молодому польському поколінню захоплення старошляхетською мрією про Польщу „від моря до моря". Минулася орієнтація на Росію, з якою треба поділитися українськими землями і разом з нею панувати на сході Европи. Новий час висунув нову найважливішу проблему: боротьбу проти комунізму і проти російського імперіялізму, що його підтримує комунізм. Тому від 80-их рр., від постання робітничої організації „Солідарність" по нинішній день політикою „Солідарности" була і є прихильність до визвольного руху України. Тепер це офіційна політика, бо президентом держави став організатор і голова „Солідарности". Тільки дуже старі й недолугі одиниці поляків мріють про „польський Львів", забуваючи, що від Сяну по Дін є тепер поляків не більше як 5 відсотків населення і було б самогубством включати у свої кордони 5 мільйонів стовідсоткового ворожого неселення — якщо би таке вдалось! І тільки одиниці поляків забувають, що Польща отримала Шлеськ і Поморя саме як рекомпенсату за втрачені її східні землі. Нам потрібний союзник проти Москви.

Німецько-польський пакт миру і співпраці — добра подія. Вона закріплює мир не тільки цих двох країн і народів, але й всієї Центральної Европи. Німеччина має ще клопіт із своєю східньою, недавно комуністичною частиною, Польща має клопіт із переходом з контрольованої державою економічної системи на вільний ринок. В обох цих державах іде ще процес консолідації і нормалізації. Але обидві є на доброму і правильному шляху.

Михайло Кучер

НІКСОН У СССР І УКРАЇНІ

Протягом перших чотирьох місяців 1991 року продукція СССР зменшилась на 12 відсотків. Західні економісти висловлюють оправданий сумнів чи Ґорбачов хоче чи зможе повернути совєтський життєвий рівень навіть до „застойної" доби Брежнєва. Є ірраціональна надія на чудо: залишім все яким воно є і справи самі собою якось покращають. Але вони не ліпшають. Совєтській економіці постійно загрожує зріст попиту на товари щоденного вжитку, а економіка не здібна навіть повернути до минулого, також не найкращого стану. Особисті прибутки ростуть у божевільному темпі. Економіка в гіршому стані, як виглядає. Кількість грошей в банках і по кишенях громадян зросли на 1/3 з 1988 року і на 148 відс. починаючи з 1980 року.

У місяці лютому влада конфіскувала — пограбувала — банкноти на більші і великі суми, себто усунула їх з обігу, і одночасно побільшила ціни на 60-70 відс. Таким чином мужеська сорочка — її ціна — пішла вгору від 15 карб. до 41. Ціни на хліб побільшились втричі до 60 копійок за кілограм. Робітники автоматично отримали до своєї платні додатково 60 карб., але це не вирівняло побільшення цін. Правда, побільшено вдвоє платню шахтярам, але одночасно відкинено всі вимоги політичного характеру. Банки відмовляються позичати кооперативам, тим самим загрожують їхньому існуванню, а кооперативи — це перший крок до вільного ринку. В такому випадку кооперативи не можуть потрібного товару, або сировини і виплатити робітникам за працю.

Влада старається поборювати незадоволення населення міліцією, або й військом. Досі безрезультатно. Танки не вміють добувати вугілля. Уряди національних республік затримують гроші, зібрані за податки, не посилають їх до Центру — Москви, що загрожує банкрутством Центрові. Досі відомо, що в союзний бюджет повністю не вплатили Росія та Україна.

За словами західніх економістів, Кремль „рачкував" у напрямку вільного ринку, дозволив кооперативам існувати, але, заборонив міняти карбованці на чужу валюту. Ґорбачов наказав КҐБ поборювати спекуляцію. Так досі офіційно в СССР називають вільний ринок. За перших 10 місяців 1990 року в СССР було арештовано 116.799 чоловік за те, що „купували дешево, а продавали дорого". Інших 74.495 чол. було обвинувачено, що для спекуляції скуповували непотрібно велику кількість товарів у державних крамницях. КҐБ тепер має обов'язок повчати людей, що таке етика і „як жити, не перешкоджаючи сусідам". Тут треба прийняти на увагу психологічний чинник, який постав з переслідування приватної ініціятиви. З того постав трагічний жарт „комунізм зник, комуністи залишились". І залишились вони не тільки в СССР, але у вчора звільнених від комунізму країнах.

Західні журналісти, які погано знають історію Росії, стараючись пояснити те, що діється у СССР, за вуха тягнуть в сьогодні Івана Грозного, Петра І, Леніна як „великих реформаторів"'. Російському суспільству, мовляв, чужа і непотрібна демократія", вона чужа „таємничій слов'янській душі, яка почуває себе добре в тоталітарних кайданах. Віра москаля в „доброго" царя, а поганих чиновників — справді безмежна. Ідея добра, Виконання погане. І з тим переконанням Росія прийшла до 1917, 1922, 1959, 1964 і 1965 років. Завжди тоді була віра в чудо, що зміниться на краще.

Тепер у шостому році перебудови між ліберальними демократами панує жаль: „Ми дозволили Ґорбачову впасти.(!) Тому він нас вигнав із свого середовища як помічників і дорадників, а за підтримкою звернувся до армії і КҐБ. Ґорбачов очікував більше вдячности від демократів. Він скинув сталінське ярмо, а його не цінять. А демократи сподівались „чесного союзу", Ґорбачов вимагає некритичного послуху.

Центр не може заборонити протиурядові демонстрації, навіть військовою силою. Логіка подій тут така — революція зверху викликала революцію знизу, а це примусило Ґорбачова піти вправо. Ліберальна перебудова скінчилася, далі демократи обіцяють не бути наївними.

Кожні чергові збори Верховної Ради СССР тонуть у промовах і суперечках. Від тих суперечок уже ніхто в СССР не очікує позитивних змін. Ґорбачов хоче побільшення влади, щоб забезпечити своє становище і унеможливити демократизацію системи, яка тоді позбавить його влади, або дуже її обмежить. В Москві кажуть — прийшов час покласти кінець нашим ілюзіям. Ми стелимо шлях революції знизу. КҐБ це знає і командуючий генерал проголосив тиху мобілізацію — 100,000 — „внутрішнього війська", тих же каґебістів.

А тут ще у совєтські справи встряв Ніксон і досить правильно попередив Ґорбачова, щоб той не сподівався від чергового з'їзду на вершинах політичного чуда. Навіть ЗСА не помагають з'їзди на вершинах ЗСА не хочуть, щоб Ґорбачов зійшов з політичної сцени. Він „блискучий політик", який „любить владу" і має намір тримати її.

(Закінчення на стор. 3)

Юрій Р. Рибак

ІЗ ПАНОРАМИ МЕХІКАНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Різно можна б описати Мехіко, а метафорично воно звучало б так: сильне, місцеве дерево, щеплене століттями еспанським впливом, вкореніле глибоко у власну традицію старої культури відчуває легкий вітрець від американського сусіди... Так. Мехіко — це багата країна в історію революцій і героїв як теж індустрії, рільництва та мінеральних багатств. Це країна багата у сирівець, багата у людську продукційну силу, одначе неспроможна використати свої ресурси, бо бракує їй капіталу. І тут наявно виринає істина економічних турбот, що багато рук до праці, а замало для них можливостей. У тому приходиться до певної міри винуватити мехіканську політику. Протягом, бо багатьох років вона толерувала корупцію державної індустрії, а бюрократія міста Мехіко відповідальна за несприятливе довкілля, бо для 20 мільйонів мешканців свіже повітря, мовляв, залишилося мрією.

Та світ не стоїть на місці, бо покращало, коли Карльос Салінас — економіст Гарвардського університету — став президентом держави. Шукаючи за розв'язкою соціо-економічної внутрішньої дилеми звернувся він до північного сусіда ЗСА. Минулого серпня запропонував був договір вільної торгівлі, а в лютому ц. р. президент ЗСА Джордж Буш, прем'єр Канади Браєн Малруні та Карльос Салінас ввійшли у початкові переговори відносно зони вільної торгівлі Північної Америки.

І ось насувається думка чому ж це була якраз мехіканська пропозиція. Вона ж продумана тому, щоб розв'язати існуючу пекучу економічну ситуацію. Зважмо, що майже половина з 80 мільйонів мехіканців є нині у віці нижче 15 років, а населення росте три рази скорше ніж у ЗСА!... Отже для розв'язки загрози перенаселення є дві можливості: або створити нові вартості праці по мехіканському боці ріки Ріо Ґранде, що є природною границею зі ЗСА, або у заспокоєнні погоні за працею збільшити леґальну і нелеґальну еміґрацію до американських стейтів. І тут легко можна б сподіватись, що вислід з еміґрації буде такий, що у Мехіко залишаться невишколені робітники, а у ЗСА постане масова соціяльна проблема і зросте невдоволення профспілок, які за всяку ціну стаpатимуться захистити працю своїх членів.

Для остаточного заключення договору вільної торгівлі потрібна ж згода обох сторін і їхніх урядів. У ЗСА мусить це потвердити Конгрес, який є політично вражливий на реакцію громадян. І що ж чують або читають законодавці у засобах загальної інформації?... Американські робітники відносяться до цілої справи з великим недовір'ям, у побоюванні втратити працю, а якби і прийшлось її затримати, то сумнівно, яка була б доля теперішньої ставки заробітної платні... А що ж і говорити про втримання життєвого стандарту!... Цієї ж проблеми не має мехіканець, бо працює за дуже малу винагороду, причому загальні кошти продукції теж низькі і тому у висліді остаточний продукт не має собі рівного конкурента у цілих ЗСА. Економісти, між іншими, вияснюють, що дешевший продукт з Мехіко дає кращі можливості американцям конкурувати на світовому ринку, а вироби спричинять постанню нових варстатів праці теж у ЗСА. Зрештою може і бути так, що ніякої конкуренції для американського робітника і не буде. Чому ж ?... Тому, що робітничі ставки в азійських країнах йдуть вгору, як теж збільшаються кошти транспорту. Отже сама логіка диктує американським бізнесменам перенести виробництво з Азії до Мехіко. Але чи якість мехіканського робітника дорівнює азійському?... Зрештою навіщо сьогодні турбуватись, коли виглядає, що ще багато води перепливе у Ріо Ґранде заки договір вільної торгівлі ввійде у життя.

Гроші! Гроші! — Мехіко поважно заборговане, бо зобов'язання за кордоном у 1988 році виносили понад 100 більйонів долярів. Дійшло навіть до цього, що мехіканська економіка не змогла платити відсотків від позик. Остаточно країна своєю фінансовою політикою і структурними реформами зуміла стримати розвій інфляції і тому вірителі дозволили на переорганізацію зобов'язань заборгування та платности.

Отримати чужий капітал — це одне, а правильно його використати це — друге. Ось, візьмімо як приклад „чорне золото" себто нафту. Вона ж сама спроможна перемінити Мехіко у визначну економічну силу ґльобального значіння. Досі державна монополія нафти була властиво соціяльною допомоговою аґенцією, бо позичені гроші замість піти суцільно на верчення і продукцію пішли на проєкти наводнення, на потреби рільництва й інших „важних" для держави плянів. Остаточно дійшло до цього що під впливом такої фінансової політики дуже скоро Мехіко з експортера нафти стало її імпортером. У ментальності мехіканців нафта — це надзвичайно важлива річ, це символ незалежности і основа національної гордости. Тому і участь чужинців у цій ділянці — дуже складна, однак їхній капітал може скріпити більш продуктивну нафтову індустрію, автохтони матимуть дешеву ґазоліну, а ЗСА запевнену доставу з недалекої віддалі.

Знавці оцінюють, що Мехіко прямо „сидить" на великих, ще у землі, резервах нафти. Цієї резерви може бути більше ніж 100 більйонів бочілок, а навіть є можливість сім разів того числа!... Зважмо, що резерви Савдійської Арабії є найбільші у світі і нараховують 258 більйонів бочілок. Це є тільки однією третиною цього, що може мати Мехіко!!

КУТОК БРАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ

Андрій Воробець

Ще про Союзові Відділи

Недавно повідомлено 24 відділи УНС, що їх день заснування припадає у серпні і прагадано їм про відсвяткування роковин в якийсь спосіб, як наприклад, церковною відправою за покійних членів та маленьким прийняттям. У цьому Головна Канцелярія УНСоюзу допоможе відділові. Про вище згадані відділи можна сказати дещо цікаве. Для двох із них припадають важливі роковини: Відділові 426-му із Су Сейнт Марі, Онтаріо, припадає 30-річчя існування, а Відділові 75-му із Дітройту — діямантові, 75-ті роковини.

У пропам'ятній книзі 40-ліття УНС із 1934 року можна прочитати, що Відділ 75-ий був одним з важливих частин української громади в Дітройті. Однією із його заслуг була ця, що він спричинився до заснування місцевого Громадського Клюбу. Тоді такі організації відгравали серед українців ролю тим, що вони допомагали нашим першим іміґрантам ввійти в головну течію американського суспільства. При них організувалися курси англійської мови, курсанти пізнавали ближче американську політичну систему, американські законодавчі та юридичні установи, звичаї нової країни та загально про американське суспільство. Все те стриміло в цьому напрямі, щоб здобути американське громадянство. Члени 75-го Відділу вели співпрацю із іншими українськими організаціями, головно з 175-им та 292-им Відділами УНСоюзу, в братській праці та організуванні союзових членів.

Можна також прочитати про громадську діяльність інших відділів УНС. Майже без виїмку можна ствердити, що кожний відділ збирав на українську ціль, чи то на українську справу в Америці, чи щоб допомогти рідній землі. Пам'ятаймо, що часи 1914 — 1934 теж були критичні для нашого народу. Збиралося фонди із членських вкладок, добровільних збірок, з пікніків, концертів та подібних імпрез, де дохід був призначений на українську вищезгадану громадську працю, але, на жаль, це рідке явище.

Про вищеподані 24 Відділи УНСоюзу можна зібрати цікаву статистику, а саме: половина з них відбуває свою 50-ту або ще старшу річницю. Для сімох відділів припадає старша як 80-та річниця: Відділам 123 із Скрентону, Па. та 127 із Чиктоваґа. Н. Й., припадає 86-та річниця; для Відділу 191 із Трой, Н.Й. — його 83-тя річниця; Відділам 283-му з Обурн, Н. Й., та 316-му з Рочестеру, 82-га річниця; а Відділам 192 з Геркімеру, Н. Й., та 296 з Ню Кенсинґтону, Па., їхнє 81-ліття. Два Відділи відбувають свою старшу як 70-ту річницю: Відділ 330-ий із Літлл Фолс, Н. Й., має вже 79 років,. а наш вже згаданий 75-ий Відділ 75 років. Два Відділи мають понад 60 років: це є 305-ий Відділ з Делано, Па. — йому 67 літ і 204-ий із міста Ню Йорку — йому 66 літ. А 468-ий Відділ із Ніяґара Фолс, Онтаріо, має 51 років.

Чому мова про відсвяткування річниць? Чому цікавимося тим, скільки років існують відділи УНСоюзу? У відповідь можна сказати, що з огляду на те, що УНС стоїть напередодні святкування свого століття, старші його відділи можуть багато розповісти про своє минуле, а річниці — це спосіб злучити минуле з нинішнім. Правдоподібно, існує багато цікавих спогадів про наших членів та їхні громади — чи як вони мусіли боротися, як переживати невдачі, чи успіхи, а все те, якщоб його зібрати, збагатить сторічну історію Українського Народного Союзу і в сам час дасть нові історичні дані для нашої історії, щоб знало молодше покоління українців і також неукраїнців.

Покищо старші члени УНСоюзу є ще між нами, важливо їм записати свої спогади та передати їх молодшим членам. А для молодших членів — важливе, ці записки від них перебрати. Всі ці спогади про відділи та їхні громади багато збагатять наше святкування: 100-річний Ювілей існування Українського Народного Союзу.

Яр. Рудницький

Добрій людині — добра пам'ять

Із смертю Мирона Сурмача 1-го травня 1991 року відійшла в історію одна з найбільш кольоритних постатей українського піонерського життя на полі української культури в Америці в XX столітті. Приїхавши до ЗСА з початком він відійшов у вічність із кінцем цього століття, бувши не тільки свідком українського росту на американському континенті, але й активним його співучасником. Як довголітній власник книгарні-крамниці „Сурма" в Ню Йорку, як журналіст, як піонер у ділянці українського звукозапису пісенного фолклькору, дорадник у цій справі центру в Конґресовій бібліотеці в Вашінґтоні, врешті як любитель-бандурист і власник „Сурмачівки" — пасіки в Ню Джерзі, св. п. Сурмач увійшов у історію українського культурного життя в Америці ще й тим, що залишив по собі підсумки-спогади, книжку п. н. „Історія моєї Сурми — спогади книгаря", що вийшла його заходами й коштом у Ню Йорку в 1982 році. Книжку УММАН відзначила „Книжкою року".

І дійсно Сурмачева „книжка року" заслуговувала на відмічення з багатьох причин. Насамперед ішлося про документацію особистого життя цього „ширителя й пропаґатора освіти й

(Закінчення на стор. 4)

Д-р Юліян Мовчан

50-РІЧЧЯ НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ЛЬВОВА

30-го червня ц.р. минає точно 50 років, як в процесі Другої світової війни німецькі війська вступили і на певний час окупували столицю західнього „П'ємонту" українських земель — Львів. Але перед тим, як оповісти про цей відтинок недавньої української історії, коротко про початок совєтсько-німецької війни.

Як всім відомо, ця війна розпочалася 22-го червня 1941 року. Будучи тоді студентом четвертого курсу (чи року) медичного інституту і проживаючи в студентському гуртожитку при вул. Чарнецькій Но. 30 у Львові, пригадую, що ніч перед 22-им червнем того року не була у місті такою спокійною, як попередні ночі. Знадвору ввесь доносилися звуки якоїсь то ближчої то дальшої канонади. Але ж це тоді не було великою новиною, то напевно совєтські війська розпочали свої чергові маневри.

Але на ранок канонада неначе стихла. Розпочався гарний літній і, до того ж, недільний день. По небу лише де-не-де пробігали хмарки. Місто, здавалось би, було спокійне і без жодних ознак про якісь незвичайні навколишні зміни.

Встаю та йду до їдальні яка була розташована на цьому ж поверсі студентського гуртожитку. І тут, здавалось би, не було ознак які б промовляли про початок великої війни. Снідаю і згідно ще вчора накресленого пляну йду оглядати музей ім. Ів. Франка, який містився в домі письменника біля Стрийського парку.

У музеї-будинку Івана Франка, який (будинок) навколо був оточений парками та розкішною зеленню, мене зустрічає середнього віку худорлявий чоловік, який пояснює мені кожну річ пов'язану з життям та діяльністю великого письменника. Особливо запам'ятався мені низький, чорний стіл з чорнильницею, на якому Іван Франко написав свого знаменитого „Мойсея" Чоловік, який правдоподібно працював тут за провідника музею, говорив якимсь приглушеним голосом і говорив якось поспішно та з нотками неспокою у голосі.

Виходжу з музею та йду вниз назад до центру міста. Людей на вулицях було вже більше і всі вони наче кудись поспішали. Одначе, хоч вже напевно була II-га година дня, проте мені ще досі не було відомо, що вже почалася німецько-совєтська війна.

Доходжу до Сикстуської вулиці і бачу незвичайне явище: велика група людей обступивши півколом якийсь балькон, з затаєним диханням жадібно ловила кожне слово, що виголошувалося до юрби через гучномовець. Підходжу ближче і впізнаю знайомий трохи заїкуватий а на той час ще й якийсь переляканий голос тодішнього голови совєтського уряду Вячеслава Молотова. „Но ми прекрасно панімаєм, что нє германскій народ, а фашисткая кліка хочет етой вайни..." -раптом ловлю фразу, і вже розумію... От, тобі, і пакт про „совєтсько-німецьку дружбу" на 10 років — думаю.

Гучномовець стих і публіка із схвильованими обличчями розходиться на всі сторони...

Йду далі, і недалеко від гуртожитку в одному сквері знову чути голос гучномовця, На цей раз вже говорив англійський прем'єр-міністер Вінстон Черчіль. Він палко вітав свого „нового союзника — руський народ" і запевняв, що тепер нацистська Німеччина напевно буде розбита і то в невдовгому часі.

Не встиг підійти до гуртожитку, як навколо міста знову розпочалася канонадна стрілянина. Алярмових сиґналів совєти тут не мали і лише з прострілів зенітної артилерії можна було зрозуміти, що над містом вже появилися ворожі літаки і тому треба було кудись тікати. Одначе, до гуртожитку бігти було небезпечно бо там поруч була військова казарма. Тому разом з іншим студентом, який також приїхав з Харкова на двомісячну практику до львівських шпиталів, тікаємо на Високий Замок. Кілька хвилин — і ми вже там. Звідси ціле місто виглядає, як чудова панорама. Чуємо глухе гудіння ворожих літаків, які виблискуючи на сонці, наче срібні птиці наближалися на місто і на нас. Ще якась хвилина — і раптом десь в околиці Сиктуської вулиці, де тільки що ми слухали радіо, чути величезний вибух, а в ту ж мить появився великий клубок диму, який помалу підіймався вгору. Перед нашими очима з кількох великих будинків в одну мить стала руїна! Те, що людський розум будував може впродовж багатьох років ось те тепер перетворилося в попіл і руїну протягом однієї-двох секунд! Значить, пригадую, Наполеон мав рацію, як колись висловив думку, що „війна є ділом рук варварів"...

Від 22-го червня, тобто, початку німецько-совєтської війни, у Львові запанував справжній хаос і безладдя. Всі харчові краниці було замкнено, трамваї майже не курсували (з причини бомбардування). Передбачаючи, що німців не можна буде зупинити, „доблесні" політруки та енкаведисти вже від самого початку війни почали поспішно навантажувати авта своїми пожитками та „жонами" і тікати на схід.

Але не примара голоду, не брак транспорту чи навіть німецькі бомби були страхіттям львів'ян. Головна трагедія була в тому, що від самого початку війни в місті розпочалися масові розстріли українського населення, зокрема, його „мозку" — інтеліґенції. З підвалів трьох великих тюрем щоночі чути було глухі, безперервні постріли, яких не можна було заглушити навіть гудінням потужних спеціяльно для цього увімкнених моторів. Причини такого варварства ворога були різні. Можливо,, тому, що ворог передбачував, що йому вже настає погибель і тому він вирішив „помститися" на тих, кого він найбільше ненавидів. А, можливо, тому, що окупант цим самим вирішив знищити живих свідків його кривавого панування.

Закінчення буде.

12-ий Відділ СУА відзначив п'яту річницю Чорнобиля

У п'яті роковини чорнобильської трагедії 12-ий Відділ СУА в Пармі, Огайо, вирішив висунути на передній плян всі ті проблеми на Україні, які були спричинені нуклеарним вибухом, і нагадати світові про жахливі обставини, в яких тепер живуть жертви цієї нуклеарної катастрофи.

Заходами 12-го Відділу, насамперед Надії Дейчаківської та Дори Сторожинської і при допомозі Тараса Шмагали, Клівленд Сити Клюб, який багато років є цитаделею вільного слова, погодився запросити відомого совєтолога і автора багатьох праць д-ра Давида Марплса прочитати лекцію в цьому клюбі про глобальні наслідки чорнобильської катастрофи.

3-го травня ц. р. д-р Давид Марплс виступив на форумі цього клюбу. Його слухала також велика кількість радіослухачів, які щоденно слухають програми Клівленд Сити Клюбу. Д-р Д. Марплс о годині 7:30 вечора повторив свою лекцію в залі ім. Митрополита А. Шептицького при катедрі св. Йосафата в Пармі.

Д-р Д. Марплс, який народився в Англії, тепер працює професором історії при Альбертському університеті. Він володіє українською мовою і добре обізнаний з українською проблематикою. Д-р Марплс є автором низки праць про сучасні історичні події на Україні, а зокрема в Чорнобилі. Він прихильно ставиться до нашого народу і насвітлив проблеми в Чорнобилі дуже об'єктивно.

У своїй доповіді д-р Марплс насамперед змалював сумний стан, в якому перебуває населення багатьох районів в околиці Чорнобиля, затроєних радіацією. Люди масово хворіють на легені, органи зору, нервову систему, кровообіг і органи травлення — вони втратили відпорність до мікробів. Крім того відчувається великий брак ліків та медичних інструментів, майже нема чистої води та доброякісних харчів. Великої шкоди зазнав також ґрунт — він перетворився на непридатний до життя простір.

Д-р Марплс зазначив, що розміри лиха внаслідок випадку є значно більші, ніж про це подавали урядові чинники. Довший час уряд Совєтського Союзу старався тримати в секреті перед світом всі жахливі наслідки і не подавав ніяких інформацій про шкідливий вплив радіації на здоров'я місцевого населення. Він також підтвердив, що рівень радіації поза офіційно забороненою зоною є далеко вищий, ніж дозволено установами здоров'я. В такій смузі перебувають 77 районів.

В той час, як немає засобів контролювати радіоактивність в ґрунті і воді, завданням уряду є полегшити неґативні наслідки радіяції на здоров'я людей — населення цих районів якось треба рятувати. Для цього, на думку д-ра Марплса треба вжити такі заходи: розширити межі вати населення з цих околиць, ґарантувати добровільне переселення і доставу чистих харчів з-поза затроєної зони для людей, які живуть в околицях, де вплив радіяції менше шкідливий.

Все це вимагає дуже багато фінансових ресурсів. На думку багатьох, ця проблема не зможе бути розв'язана, поки Україна знаходиться у складі Союзу, бо совєтська політична система є спричинником цього лиха.

Крім того потрібна допомога з вільного світу. Українці повинні добиватися суверенности в Об'єднаних Націях і посилати фінансову допомогу безпосередньо через Київ.

Едіта Морозинська,
пресова референтка
12-го Відділу СУА

Маленька Україна...

(Закінчення зі стор. 1)

Популярний київський чоловічий квартет „Явір"

Ансамбль „Літаючі козаки" з Канади

лику популярність, втішаючись прекрасними рецензіями в українській пресі, беручи участь в знаній програмі радіостанції „Ню Йорк Таймс" WQXR та проводячи інтерв'ю з її ведучим, Робертом Шерманом. Проникливий, щирий спів квартету в поєднанні з бездоганною майстерністю виконання відразу захопили слухачів, і хоч багато з них вже чули цей колектив, з великим задоволенням слухали його ще і ще, обдаровуючи бурхливими оваціями і не відпускаючи зі сцени.

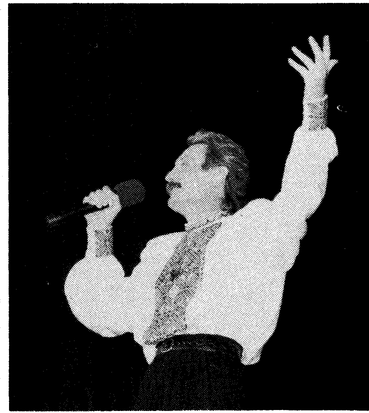
Справжньою окрасою концерту стали виступи ансамблю „Літаючі козаки" з Канади, якого вже багато років підряд запрошує фестивальний комітет на спеціяльне бажання публіки. „Літаючі козаки" — це не просто ансамбль, це своєрідний маленький театр, актори якого обдаровані багатосторонніми талантами. Вони і танцюристи, і актори, і співаки, до того ж наділені небавким почуттям гумору. Їх пародії захоплюють, змушують сміятися до сліз і демонструють фантазію і вдумливість виконання.

Крім вищеназваних груп, в головній програмі виступили довголітній учасник українських фестивалів — тріо Олеся Кузишина, яке акомпанювало Алєксові Голубові, та танцювальний ансамбль „Сопілка" з Канади. Слід відзначити, що це був перший виступ „Сопілки" на фестивалі. Молоді танцюристи ретельно готувалися до нього і так мріяли про свою участь у фестивалі, що, за словами ведучого, у свобідний час додатково працювали, збираючи гроші на оплату коштовної дороги. Цей факт зворушує, як і зворушує молодечий запал танцюристів, іскринки в очах і безконечне захоплення танцем.

Імпреза була різноманітною, цікавою і вдалою, в чому — заслуга комітету під проводом Люби Сірої-Ґаас і всіх тих, хто своєю працею чи просто присутністю спричинився до того, що панувала урочиста і радісна атмосфера.

Тож не дивно, що до маленької України прибувають з року в рік і неукраїнці, яким теж подобається ця імпреза. Їх привітав під час головної програми конферансьє, і українська публіка з приємним подивом дізналася, що серед присутніх були і італійці, і поляки, і німці, і еспанці, та навіть японці, які вміють розмовляти українською мовою.

Та, як сказав ведучий, все, що гарне, скоро кінчається. Так скоро проминув і час цього фестивалю, а присутні, переповнені враженнями від імпрез і зустрічей, розходилися, хто додому, а хто — на традиційну забаву під звуки оркестр „Тріо Кузишина" та „Нове покоління" до готелю Рамада в Іст Гановер, жалуючи, що до наступного фестивалю прийдеться чекати аж цілий рік.

Ведучий головної концертової програми співак Алекс.

В НЕДІЛЮ, 16-го червня, члени Товариства „Меморіял" у Львові провели розкопки на місці замостівської тюрми НКВД, що існувала в 1939-41 роках. Під час розкопок було знайдено те, чого й сподівалися: прострілені черепи, металеві гаки, скелети, обвиті колючим дротом.

У ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого найдорожчого
БАТЬКА І ДІДА

бл. п. о. протопресвітера

ІВАНА ТКАЧУКА

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ
в неділю, 30-го червня 1991 року

в церквах:
св. Івана Сучавського, Вінніпеґ, Канада;
Різдва св. Богородиці, Аллентавн, Па.;
св. Миколая, Голливуд, Ілл.;
св. Михаїла, Юніондейл, Н. Й.;
св. Володимира, Ню Йорк, Н. Й.;
св. Миколая, Лейквуд, Огайо;
св. Марії, Ґіксвіл, Н.Й.;
св. Тройці, Бруклин, Н. Й.;
Всіх Святих, Ню Йорк, Н. Й.;
св. Юра, Ню Йорк, Н. Й.

Просимо рідних, приятелів і знайомих про молитви.

ДІТИ і ВНУКИ

В середу, 29-го травня 1991 р. помер у Філядельфії, Па.

Анатоль Радванський

ШВАҐЕР, ВУЙКО, ХРЕСНИЙ ТАТО,
колись актор, співак, гуморист і незабутній „Ґалафатюк".

З великим жалем його згадуємо і просимо Бога, щоб дав йому якнайясніше світло на кінці тунелю...

РОМАН МУСІЙ — шваґер
МАРТА МУСІЙ-БАКЛІ — сестрінка і похресниця з чоловіком ДОНОМ
ЮРІЙ МУСІЙ — сестрінок, з жінкою ВІРОЮ

„В здоровому тілі — здорова душа"

Старе, але все актуальне гасло для всіх людей в цілому світі. Всі ми стараємося зберегти своє тіло здоровим для свого власного добра, для добра свого народу. Бо як народ є фізично здоровий, то його душа, його держава буде міцна, буде здорова. Тому ми, пластуни, плекаємо спорт, де тільки можемо, в різних спортових клюбах, школах і також самі приватно.

Добра нагода загартувати своє тіло і свою душу — це на спортовім таборі „Червоної Калини", популярно званому СВТ. Цей табір, який триває вже 16 років відбудеться цього року на пластовій оселі „Писаний Камінь" в Клівленді. На ньому впродовж двох тижнів від 27-го липня до 10-го серпня буде можна багато скористати і навчитися спортового ремесла в легкоатлетиці, дружинових іграх, стрілянні і плаванні. Також можна довідатися про Олімпіяди, про наших світової слави олімпійських чемпіонів. Можна буде побачити різні спортові фільми — почути цікаві гутірки.

Оселя „Писаний Камінь" є добре загосподарована, має добрі спортові площі, новий басейн, добрий клімат, а це все сприяє до доброго переведення табору. Спортивно-Вишкільний Табір є дуже популярний серед пластової молоді.

Це є добрий табір, добре підготовлений і добре переведений. Хто на ньому був, чи то як учасник, чи в булаві, гордиться тим перед своїми друзями. Навіть пластова старшина признала, що це є один з кращих пластових спецтаборів, а може і найкращий тут в Північній Америці. Тому якщо ти, юначе, чи юначко, хочеш бути учасником цього табору, то зголосися скоро, бо число є обмежене. А там побачиш, як важливим є спорт для тебе, бо спортом повинні займатися не тільки спортовці, але також пересічні люди. Спорт — це здоров'я не тільки для нашого тіла, але також для нашої душі.

Струсь

29-го травня 1991 р. помер у Філядельфії

Анатоль Радванський

актор галицьких театрів, естрадний співак і гуморист, творець і довголітній, безконкуренційний виконавець „Ґалафатюка"

Хай вічна прем'єра на небесній сцені буде його програмою у Новому Світі.

Сестрінка ВІРА КЕ ПЛАВУЩАК з чоловіком РОМАНОМ, доньками УЛЯНОЮ і ТАНЕЮ з їхніми чоловіками ТАРАСОМ та МАРКОМ
Покійний також залишив:
сестру КЛАВДІЮ ГОЖ з чоловіком ІВАНОМ у Філядельфії
родину в Торонто
дві сестри і родину у Львові

Ніксон...

(Закінчення зі стор. 2)

Він борець. На політичній сцені СССР завжди були „великі брехуни", які одночасно були „великими акторами". Вони переконують світ, що їхня брехня політично діючий плян уцаслення людства. Візита Ніксона в Києві пройшла мало помічена. Зрештою у Києві Ніксон не сказав чогось нового. ЗСА завжди були проти поділу СССР на національні республіки. З цього приводу в Америці існує дошкульна політична анекдота: американські президенти, після того, коли стають звичайними громадянами, помітно розумнішають.

Ніксон був на прийнятті у маршала Язова, міністра оборони СССР. Ніксон став відомий у світі після своєї „кухонної суперечки" з Хрущовим. Опинившись перед совєтськими генералами, Ніксон говорив про економічні реформи. Армія також часто говорить про економічні реформи і одночасно тратить на оборону більше, як ЗСА. Маршал Язов відповів — ви — Америка — тратите більше, як ми. Ніксон не гамувався — ви тратите на оборону 25 відс. свого національного прибутку... Язов признався, що тільки до 12 відс. ЗСА тратить на оборону 5-6 відс. національного прибутку. Одначе є відомості від пильних спостерігачів СССР, що Москва тратить на оборону 40 відс. національного прибутку.

Тим часом в СССР так, як і в Україні населення виявляє втому від мітингів-демонстрацій. Населення майже не цікавиться засіданнями Верховної Ради СССР, не чекає від них змін на краще. Більше людей цікавить боротьба між Горбачовим і Єльциним — хто переможе? Єльцинові було поставлене їдовите питання — що робити з Кубою? Єльцин відповів — якби Куба була на бюджеті Росії, я би такий бюджет відкинув... Але вона не є.

Тут також логіка Ніксона дещо дивна — Горбачов має уважати на Кравчука і Україну. Треба знайти можливість компромісу в найбільш різних змістом справах. Останнім зауваженням Ніксона в СССР було — я просовєтський.

УКРАЇНЦІ В ЛАС ВЕҐАС

Повідомляємо, що в нашому місті відбуваються українські Служби Божі раз на два тижні о год. 5-ій пополудні в каплиці свв. Йосифа і Марії при вул. Sahara і Tenaya. По ближчі інформації слід телефонувати на число: (702) 647-0276.

Управа Фундації
Українського Вільного
Університету в Америці

ділиться болючою вісткою з членством Фундації, студентами і професорами УВУ та українською громадою, що після довгої недуги упокоївся в Бозі в середу, 12-го червня 1991 року на 91-му році трудолюбивого життя,

бл. п.

Михайло Пирський

член-фундатор Фундації Українського Вільного Університету, громадський діяч і жертводавець на українські цілі.

ПОХОРОН відбувся в суботу, 15-го червня 1991 р. з церкви св. Юра в Ню Йорку. Похований на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

У глибокому смутку повідомляємо рідних, приятелів та знайомих, що 3-го березня 1991 р. з волі Всевишнього відійшла у вічність

бл. п.

ТЕТЯНА з ЛЕПКИХ ЮЗВЯК

ПРОФЕСОР МУЗИКИ

ПОХОВАНА побіч свого чоловіка д-ра Володимира Юзвяка та свого брата проф. Маркіяна Лепкого на цвинтарі в Archbold, Ohio.

Діти — ХРИСТИНА і КСЕНЯ з родинами
Братова — ІВАННА ЛЕПКА, вдова по бл. п. МАРКІЯНОВІ
Сестрінки —
ІРИНА з ЛІЩИНСЬКИХ КОЗАК з родиною
ІВАННА ЛІЩИНСЬКА
інж. СИЛЬВЕСТЕР РЕМЕЗА
та дальша родина в ЗСА і Канаді

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Високошкільні курси українознавства в УВУ

Високошкільні курси, які відбуваються в нашому університеті в Мюнхені вже 38 років, призначені для студентів високих і вищих клясів середніх шкіл, що хочуть поширити свої знання про Україну в сучасному й минулому. Крім викладів, для завершення програми, курсанти мають змогу відвідати історичні й культурні пам'ятки Мюнхену та околиць, влаштовувати розваговi програми, прогулянки в альпи тощо. Літні курси 1991 р. відбудуться під час семестру від 15-го липня до 2-го серпня. Учасники курсів можуть відвідати також інші виклади літнього семестру УВУ з різних ділянок українознавства, а після закінчення отримують посвідки УВУ.

Цього літа викладатимуть такі професори, доцент тй викладачі УВУ: Я. Гурський: Сучасна українська література мови. Головніші питання фонетики, лексики, морфології, синтакси і правопису сучасної української літературної мови. В. Ксик: Найновіша історія Уаїни перед Другою світовою війною. Україна під час Другої світової війни, німецька окупація, український збройний спротив, боротьба на два фронти. Кінець війни. Продовження боротьби в Україні до 190-их років. Ситуація в Україні в роках 1960-80. А. Жковський: Сусідні народи України та їх ставлення до українського народу. Історичні взаємини, культурні зв'язки, економічна співпраця. Стан взаємин після Другої світової війни. Т.Б. Цюцюра: Екологія, політика і право. Виникнення екології і суспільної екології. Природні ресурси і суспільство. Розвиток права охорони природи: закони проти забруднення природного середовища. Ядерна енергія і політика. Атомне право на Заході і в СССР. Чорнобильська катастрофа. Т. Макаревич: Питання сучасної перебудови народнього господарства СССР. П. Цимбалістий: Історія української літератури. Стара доба (11-15 ст.): Література на аналіза та оцінка творів перекладної і оригінальної літератури. Святе письмо. Житіє святих, проповіді (Іларіон, св. Теодосій Печерський, К. Смолятич, К. Турівський), поучення, патерики, оповідання, паломнича література, апокрифи. Епос (Слово о полку Ігоря). Літописи. Л. Рудницький: Українська література (19 ст.) — Від клясицизму до романтизму: Огляд розвитку української літератури в контексті літератур Західньої Европи. Аналіза творчости Івана Франка як поета, перекладача й критика в трьох літературах: українській, польській та німецькій. А. Животенко-Піанков: Українська культура — вибрані питання. Народня освіта на українських землях; українська книга, автори і друкарні; мистецтво української книги; українська преса.

За інформаціями слід звертатися до УВУ на адресу: Ukrainische Freie Universitat, Pienzenauerstr. 15, D-8000 Munchen 80; Tel: (089) 98 69 28, Fax: (089) 98 10263.

Мгр Микола Шафовал

В. ЧОРНОВІЛ І АТЕНА ПАШКО В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

Хлібом і сіллю вітали українські пластуни Лос Анджелесу довго очікуваних дорогих гостей — Вячеслава Чорновола, депутата Верховної Ради України, голову Львівської Обласної Ради, визначного публіциста, і його дружину Атену Пашко, поетесу і громадську діячку на Україні. Гучне „Многая літа", відспіване публікою, яка виповнила в неділю, 12-го травня, залю Українського Осередку, започаткувало святочний і поважний настрій імпрези. Гостей привітали: Богдан Стус, голова УКО, інж. Зенон Захарясевич, голова Товариства Допомоги Україні, Маруся Білий, голова СУМ-у та інж. Юрій Раковський, голова Пласту. Інж. Степан Шмотолоха, який координував програму зустрічі, представив гостей публіці.

Атена Пашко у вступному слові передала привіт від Союзу Українок в Україні, якого вона є співголовою. Тому, що на цю неділю припадало Свято Матері, поетеса зосередилась на темі української жінки. „Українська жінка ніколи не була рабинею" — ствердила Атена Пашко. Вона пригадала часи, коли княгині Ольга і Ярослава правили державою. Гетьмани Виговський і Конашевич Сагайдачний дозволяли своїм дружинам підписувати державні документи у випадку хвороби або смерти їх мужів. Українська жінка керує родиною, стабілізує і формує її духовне життя. В найтяжчих годинах вона стійка, опановує ситуацію. При цьому українська жінка відзначається ніжністю, потрібною для збереження родинного щастя. Атена прочитала декілька своїх поезій і ліричних мініятюр, простих формою, але глибоких змістом. Вони проникають в найдальші кутики людської душі і викликають цілу симфонію почувань. В поезії „Якже Вам, жінко, на нарах спиться", поетеса відтворює трагізм жінки, запротореної до в'язниці. Жінку героїчно оспівує Атена в мініятюрі „Бойкиня": „А як вели на страту, на розстріл сина, стояла — і ні сльозини...". Свій світогляд Атена виразно відкриває в поезії „Я вірую":

Я вірую у єдиного
Вседержителя і Творця...
Я вірую у Матір єдину,
Я вірю в невмирущість
крови,
Я вірую в свій нарід."...

Більше її поезій, в якій поетеса створює образ ніжної, але сильної жінки, близької до землі патріотки і матері, можна прочитати у збірці „На перехрестях", видавництво Сучасність, 1989. Своє слово закінчила Атена оптимістичним: „Христос Воскрес — Воскресне Україна!"

Відтак Степан Шмотолоха подав коротку біографію Вячеслава Чорновола. Він народився 24 грудня 1937 р. в селі Ярки Черкаської области. В 1955 р. закінчив середню школу із золотою медалею. В 1960 р. закінчив студії журналістики у Київському університеті. В 1967 р. був засуджений на 3 роки ув'язнення за книжку „Лихо з розуму", яка набрала розголосу за кордоном. В 1969 р. був звільнений з арешту, але в 1972 р. знову засуджений на 6 років табору суворого режиму в Мордовській АССР і 3 роки заслання в Якутії. В 1980 р., в Якутії, його втретє заарештували і засудили на 5 років концтабору. В 1985 р. він повернувся на Україну і ввійшов енергійно в громадське життя. В 1988 р. був організатором Гельсінкської Спілки, а рік пізніше Вячеслав кандидує в депутати Верховної Ради. Сьогодні як голова Львівської обласної Ради депутат Верховної Ради України він бореться за політичні і культурні права українського народу. Його книжка „Лихо з розуму" — нариси про долю двадцятьох таємно засуджених українських інтелігентів, була видана на Заході в українській, французькій, англійській і німецькій мовах. Його журналістична діяльність, за яку він був незаконно караний важкою тюрмою, була одним з поштовхів до національного відродження в Україні.

Вячеслав Чорновіл у своєму виступі зокрема сказав, що в нашому народі є невмируща сила, завдяки якій народ не втратив своїх національних аспірацій навіть тоді, коли большевики знищили в 20-их роках всю українську інтелігенцію. Українські люди не загубили свого обличчя на еміграції. Ідея національного відродження в дійсности почалась в 60-их роках. Тоді жменька інтелігентів присягнула, що буде за всяку ціну боротися за волю України. Вячеслав подав оцінку теперішньо-політичної ситуації на Україні: „Російська імперія розвалюється, комуністична ідеологія зазнає поразки". Розуміють це не тільки українці, які хочуть жити в незалежній Україні, але також і комуністи, які кажуть, що є „приречені" жити в самостійній державі. Горбачова Захід вважає за великого демократа. Одначе таким він не є. Під термінологією демократизму він хотів врятувати комуністичну імперію від загибелі. Але цю заслугу мусить Горбачов скинути, бо його імперія зайшла в таку економічну кризу, що лише дійсно демократичними засобами в системі вільних держав він може врятувати країну від загибелі. Процес відродження, відзначив Чорновіл, не почався в прибалтійських державах. Він почався в Галичині, в якій большевики не встигли тотально розгромити національні сили, в якій збереглася українська духовність, Церква. Галичина була П'ємонтом в процесі всеукраїнського відродження. Під час референдуму понад 90 відсотків населення голосувало за самостійну українську державу. На щастя, другим П'ємонтом став Київ, в якому теж люди більшістю голосували за самостійну державу. Ідея самостійної української держави набуває життєвої сили також в Донбасі і Харківщині. Люди, які навіть не вміють говорити українською мовою, відчувають потребу створення самостійної держави. Таке явище можна завважити у Львові, де росіяни, євреї представники інших національностей голосували за самостійну українську державу. Річ у тім, що „державний світогляд перевищує національну культуру" — сказав В. Чорновіл. Коли буде своя держава, тоді ця два світогляди вирівняються.

Вячеслав порушив також справу приватної власности. Він зазначив, що „соціялістична система зіпсувала багато людей і вони втратили смак до праці, не відчувають потреби в ній". В такій ситуації питання впровадження в життя приватної власности є дуже тяжке. Якщо йдеться про політичне життя на Великій Україні, то „нам не вдалося здобути повної перемоги у Верховній Раді" — сказав Чорновіл. У Верховній Раді демократичні сили мають лише третину голосів і ця третина при підтримці населення, разом з комуністами створила надзвичайної ваги документ: Декларацію про суверенітет. У ній є визначені усі головні елементи держави: армія, суд, гроші, кордони. Проголошення Декларації мало величезне політичне і пропагандивне значення в Україні і на Заході. Україна вийшла на міжнародну арену після довгих років економічного і духовного терору.

У боротьбі за наші права, підкреслив Чорновіл, мусимо вживати різних стратегічних засобів, наприклад, „мусимо йти на компроміси". Боротьба між головними провідниками комуністичного бльоку, наприклад, між Кравчуком і Горенком, Горбачовим і Єльциним виходить нам на користь. Щоб утриматися на політичній арені, вони хочуть дістати підтримку народу, обіцяючи демократизувати систему. Але є в Україні ще одна сила, яка має величезний вплив на процес відродження. Це Рух, організація аполітична, координаційна. Вона об'єднує всі політичні напрями, включаючи комуністів і прихильників „союзу суверенних держав" „Це велика організація, яка здатна піднести народ" — ствердив Чорновіл. Водночас є цілий ряд партій, які по різному інтерпретують поняття демократизму. З'явилися тут і там групи, які голосять „передвчорашні гасла", наприклад, „Україна для українців". Ці групи об'єднані в Міжпартійній Асамблеї. Вони проти референдуму в Галичині, вони пропонують боротьбу з армією її треба освідомлювати, а не боротися з нею. Верхов на Рада вживає заходів, щоб українці служили в армії на території України. Це перший крок в напрямі утворення територіяльної армії. Багато вищих військових чинів погодилися служити в такій армії, якщо нам вдасться створити самостійну державу.

Згодом Чорновіл торкнувся ролі діяспори в процесі відродження України. „Історія України твориться на Україні, а не в діяспорі. В діяспорі є чотири уряди. Кожний з них має конструктивні платформи. Але коли постане Україна і треба буде створити український уряд, то ми створимо його на Україні". Чорновіл з сумом говорив, що деякі українські часописи в Ню Йорку гостро критикують діяльність Верховної Ради. В. Чорновіл пригадав їм, що праця в тих установах ведеться в надзвичайно важких обставинах. „Незважаючи на це, ми досягли того, про що кілька років тому на віть і мріяти не можна було. Нам помагає Бог і вищі сили, і мирним шляхом маємо такі досягнення, яких навіть і збройним способом не можна осягнути" — сказав Вячеслав.

Чорновіл високо оцінив допомогу діяспори Україні. Коли літак „Мрія" привіз до Києва шпитальне обладнання, якого наші шпиталі не мали десятиліттями, лікарі, котрі лікують жертви чорнобильської катастрофи, плакали... „Ми цього ніколи не забудемо... Але наслідки чорнобильської аварії, відзначив Чорновіл, такі великі, що сама українська діяспора не зможе зарадити лихові. Тут потрібний міжнародний фонд з більйоновими капіталами. Потрібно нам також допомоги ваших економістів, які навчили б нас нової системи.

Особливу надію покладає Чорновіл на зв'язки діяспори з урядами ЗСА і Канади. Їм треба вияснювати, що в їх власному інтересі є політична і економічна підтримка України, яка бореться за незалежність від імперського центру.

Дуже важливо, сказав Чорновіл, започаткувати дипломатичні зв'язки з державами Заходу. Хоч ми ще не є незалежною державою, перші кроки в цьому напрямі вже робимо. Польща, наприклад, погодилась мати наше посольство у себе. Представник України в ОН поступово входить в ролю амбасадора України як незалежної від центру держави. Вячеслав закінчив промову оптимістично: „Я вважаю, що історія іде за нами. Україна буде самостійна. Всі заходи конфедерації — це лише перехідна форма до останнього етапу наших визвольних змагань — самостійної України".

В дискусійній частині В. Чорновіл відповідав на запитання публіки. Вони стосувалися ув'язнення С. Хмари, образливих епітетів, яких вживав депутат Гриньов на зустрічі з громадянством діяспори, справи КГБ, справи святкування 30-го червня і т. д. Відповіді на це, які коротко переказати найкоротше, були: С. Хмара — „гострий, нетерпеливий чоловік". Він вийде з ув'язнення. Боротьба за його звільнення — важка, бо суді прокуратура в руках членів КПУ. Гриньов не розуміє національної проблеми України". КГБ треба розігнати. „Ми святкуємо 22 Січня, перший день Різдва і перший день Великодня. Це державні свята. Всі інші історичні події з наших визвольних змагань ми відзначаємо також".

В епілозі дозвольте скромне власне міркування: Вячеслав Чорновіл — це велика людина. Він не лише патріот, але й талановитий політик-стратег. Немає сумніву, що він один з тих політичних лідерів, які ведуть Україну до перемоги. Його об'єктивна оцінка ситуації в Україні кинула в наші серця іскру надії, приглушила скептицизм і неконструктивний песимізм в нашій громаді.

Ігор Лесик

Відійшов актор-співак св. п. А. Радванський

(12-го червня в 9-ій год. вранці відслужено Парастас за душу ав. п. Анатолія Радванського в похоронному зведенні Насевичів і похорони цього ж дня на цвинтарі Пресвятої Діви Марії у Філядельфії).

Прощаємося з нашим театральним товаришем св. п. Анатолем Радванським. Свою молодість він присвятив українському театрові, мандруючи, переважно драбинистим возом, від однієї місцевости до іншої, перетинаючи Західню Україну вздовж і впоперек, дуже часто в студінь і сльоту. Коли не було матеріяльного успіху, доводилося йому жити більш ніж скромно. Незважаючи на це, покійний Анатоль любив свою професію і не покидав її.

А. Радванський

Св. п. Анатоль Радванський вступив до українського театру 17-літнім юнаком. Господь обдарив його голосом. У нього був прекрасного тембру баритон. Він дістав декілька пропозицій польського стаціонарного театру, з чого не скористав, бо любив український театр.

У театрі „Заграва", а згодом у театрі ім Тобілевича виконував ролі у виставах зі співами і танцями, в музичних комедіях і оперетах. У „Запорожці за Дунаєм" виконував ролю Султана. Дякуючи своєму голосові, в цій ролі був неперевершений. Це саме можна сказати про його Потапа в „Ой, не ходи Грицю...'' і про Миколу в „Наталці Полтавці".

За большевицької окупації виступав як співак у Львівській радіовисильні та був у складі Драматичного Театру. За німецької окупації грав перші ролі в музичних спектаклях Підкарпатського Театру. Дрогобичани, згадуючи свій театр, тепло згадуюти і Радванського, особливо його „Гей, гей на небі зірка" в опереті „Лев з Абісинії".

У ЗСА декілька пісеньок легкого жанру, головним чином Богдана Весоловського, награв на платівки. „Пісеньку про Львів" виконував у радіопрограмі Володимира Блаваацького. Коли постав чоловічий хор „Прометей", виступав у ньому як співак-соліст. Запам'ятався як гуморист, створивши тип Юзька Калафатюка. Виступав у ЗСА і Канаді. Як актор подобався і мав великий успіх на сцені.

Як людина був товариський, мав почуття гумору й у нього було добре серце. Час то вживаєшся мені — Тольцю! — в добре скроєному фраку, виконуючи „Гетьмани!" на Академії в честь Тараса Шевченка.

Жалієм за тобою, наш дорогий друже! Не забудемо про тебе в наших молитвах. Хай пам'ять про тебе буде довготривалою.

Яр. Климовський

● РОЗШУКИ ●

ПАВЛИЦЬКОГО МИХАЙЛА колишнього вояка УПА „Береза" пошукує **родина в Україні.** Хто знав би про нього, або він сам, прошу телефонувати на **(201) 372-1759**

Родина Блажівських з села Мельничне, Турківського району, Львівської обл. — розшукують своїх родичів або їхні родини, які виемігрували до Америки в 1914 р.: **БЛАЖІВСЬКИЙ ІГНАТ, БЛАЖІВСЬКА ІЛЛЯ і БЛАЖІВСЬКА КАТЕРИНА (всі мали родини в ЗСА)** Хто знав би про них або вони самі прошу писати — адреса: Блажівський Іван Пилипович Львівська обл. Старосамбірський р-н с. Міженець або писати на адресу: Stephanie Zajac 17 Maple Avenue East Hanover, N.J. 07936 Тел. (201) 884-2074

Добрій людині...

(Закінчення зі стор. 2)

культури серед української еміграції на американській землі". Як відомо, „Сурма" була довгі роки місцем поради, інформації, чи допомоги кожночасним „новоприбулим" до Ню Йорку. Як така, „Сурма" була теж довгий час місцем зустрічей, клюбом мистців, учених і, взагалі, культурних діячів надгадсонської метрополії.

Починаючи з 1950 року, підписаний у часі перебування в Ню Йорку завжди навідувався до „Сурми" на 7-ій вулиці, а часом користав із запрошення, щоб поїхати на ніч до Седдл Рівер і перебути вечір, чи переночувати в садибі цього заслуженого культурного діяча. Тоді йшли довгі невимушені розмови про минуле, а то й сучасне, української спільноти, критичні, інколи не без гумору, чи сарказму, уваги про спосіб чи події. З багатьох таких спогадів М. Сурмача в пам'ять вбився один — про гостювання в нього видатного вченого й політика „Н.Н." Отож після вегетаріянської вечері він примістив гостя в спальні й над ранком почув „підозрілі звуки в його в кімнаті". Вставши й відхиливши двері, Сурмач побачив, що його гість „стоїть на голові" під головною стіною спальні.

— А Вам що, пане професоре, може допомогти?

— Нічого, нічого, пане Сурмач, це я кожного ранку стаю на голову, щоб зрозуміти українську політику в екзилі, — була відповідь.

Підписаному припала до вподоби не тільки розповідь Сурмача, але й нова метода „вченого підходу" до екзильної політики. На жаль, при всіх вияв доброї волі автора цих рядків наслідування цієї методи він не мав успіху.

* *
*

Кожночасно при нагоді наших зустрічей підписаний переконував господаря про потребу, а то й конечність, опрацювати й видати книгу спогадів. Робилося навіть конкретні пляни заангажування „редактора" й остаточно ідея перемогла: Сурмач запросив ред. Івана Смолія й при його допомозі оформив свою „Історію Сурми" в 1982 році. Книгу ілюструвала дочка Сурмача — Ярослава, а про „дистрибуцію" її подбав спадкоємець і наслідник його Мирон Сурмач, молодший.

В розмовах покійний Батько „Сурми" плянував дожити до 2000 року, навіть написав оговору своїм сучасникам: „Почекайте не вмирайте в 'Свободі". На жаль нам усім не довелося йому дожити до кінця століття. Все ж його праця закріплена в його спогадах й пам'ять про нього, як добру Людину, довго житиме в умах і серцях усіх, хто його знав, цінив і... любив.